

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2543. นโยบายและทิศทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับ
ชาวเขาในประเทศไทย. เอกสารการวิจัย. กรุงเทพฯ: ทรวงศึกษาธิการ.
- กฤตยา อาชวนิจกุล และพรสุข เกิดสว่าง. 2540. สถานะของชาวเขาและชนกลุ่มน้อยในประเทศ
ไทย. ชุดโครงการวิจัยเรื่อง ทางเลือกนโยบายการนำเข้าแรงงานข้ามชาติของประเทศ
ไทย: การศึกษาข้อเท็จจริงจากกลุ่มผลประโยชน์ ข้อสำรวจทางกฎหมายและการ
วิเคราะห์ระบบการจัดการของรัฐ. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กองวิจัยการศึกษา. 2531. การศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับชาวไทยต่าง
วัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- กองสงเคราะห์ชาวเขา. 2541. ทำเนียบชุมชนบนที่สูง 20 จังหวัดในประเทศไทย. เล่มที่ 101/2541.
ลำดับที่ 536. กรุงเทพฯ: กรมประชาสงเคราะห์.
- กาญจนา ประชาพิพัฒน์ และคณะ. 2536. คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของชุมชนชาวเขาใน
ประเทศไทย. ศูนย์พัฒนาอนามัยชาวเขา กรมอนามัย. กรุงเทพฯ.
- ขวัญชีวัน บัวแดง. 2539. การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนกะเหรี่ยง: กรณีศึกษา
หมู่บ้านในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ขวัญชีวัน บัวแดง. 2541. การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตของกลุ่มชนกะเหรี่ยงเขตอำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่. สังคมศาสตร์. 11 (กรกฎาคม - ธันวาคม) : 200-223.
- จรีเมธ อังกสิทธิ์. 2538. ผลของการส่งเสริมระบบการปลูกพืชเชิงอนุรักษ์ดินและน้ำบนที่สูงที่มีต่อ
ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ : กรณีศึกษาโครงการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมบนที่สูง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จินดา ดันมะขัน. 2529. สภาพการจัดกิจกรรมทางการศึกษาสำหรับชาวเขาของโครงการการศึกษา
เพื่อชุมชนในเขตภูเขา ตามความคิดเห็นของครูนิเทศก์ ครูผู้สอน และนักศึกษาชาวเขา
เผ่ากะเหรี่ยง กลุ่มหมู่บ้านแม่สวรรค์น้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชนิดา รัชชพลเมือง และคณะ. 2531. การศึกษาของชาวไทยใหญ่ จีนฮ่อ ลัวะ และกะเหรี่ยง : การศึกษาเฉพาะกรณีบ้านไม้ลุงชน บ้านถ้ำ บ้านกองลอย และบ้านผาแตก. รายงานการวิจัย. ศูนย์วิจัยราชดาภิเชกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิดา รัชชพลเมือง. 2531. พื้นฐานการศึกษา หลักการและแนวคิดทางสังคม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ ดิเรกวัฒนา. 2538. ผลกระทบของการดำเนินโครงการพัฒนาที่สูงไทย-เยอรมันต่อชุมชนชาวเขา : ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่ลุ่มน้ำกลาง กิ่งอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชูศักดิ์ วิทยาภัก. 2541. สังคมศาสตร์กับการศึกษาคนชายขอบ. สังคมศาสตร์. 11 (กรกฎาคม - ธันวาคม) : 2-25.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2544. รัฐศาสตร์แนววิพากษ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2545. สัตววิทยา. โครงสร้างนิยม. หลังโครงสร้างนิยม กับการศึกษา รัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. 2541. บทสังเคราะห์สถานการณ์และการดำรงชีวิตของชาวเขาและชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย. ชุดโครงการวิจัยประเมินสถานการณ์องค์ความรู้เรื่อง สถานภาพและการดำรงชีวิตของชาวเขาและชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย
- ณรงค์ ใจหาญ. 2541. ประสิทธิผลและการประเมินโครงการพัฒนาชาวเขาและชนกลุ่มน้อยทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย. ชุดโครงการวิจัยประเมินสถานการณ์องค์ความรู้เรื่อง สถานภาพและการดำรงชีวิตของชาวเขาและชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย
- ณัฐวิ ทศรฐ และสุรียา รัตนกุล. 2539. สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ : ละว้า. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- ทวิช จตุรพรฤกษ์. 2538. พิธีกรรมเพื่อสืบทอดความเป็นชาติพันธุ์ของชาวเขาจากจน : การศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าลีซอ ในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทักษิณา สมประสงค์. 2539. การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนที่เกิดจากอุปสรรคทางภาษา ระหว่างครูกับนักเรียนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นงลักษณ์ พหลเวชช์ สุภาวดี จันทะดี และ เรืองรัตน์ วงศ์ปราโมทย์. 2531. การจัดการศึกษา
สำหรับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย : ชาวเขา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ.

นพคุณ สุวรรณฤทธิ์. 2538. ผลกระทบของนโยบายการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง : ศึกษาเฉพาะ
กรณีหมู่บ้านชาวเขาตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าแบบอิสระ
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

โรดองด์ บาร์ต. 2544. มายาคติ. แปลโดย นพพร ประชากุล. กรุงเทพฯ: คบไฟ.

นิวัฒน์ ตามี. 2539. การเข้าถึงโอกาสในการได้รับบริการทางการศึกษาของประชาชนชาวเขา.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เนตรดาว ยังกุล. 2544. คนชายขอบกับกระบวนการสร้างเวทีการต่อสู้เพื่อแย่งชิงทรัพยากร.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โนแวก. โจเซฟ ดี. และ ดี. บ็อบ โกวิน. 2534. ศิลปะการเขียนรู้. แปลโดย สอนิต ยมาภัย และสวัสดิ์
ประทุมราช. กรุงเทพฯ : ครูสภา.

ปนัดดา บุญยสาระนัย. 2546. ชนเผ่าอาข่า: รูปลักษณะที่ถูกสร้างให้สกปรก ล้าหลัง แต่ดึงดูดใจ. ใน
ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี (บรรณาธิการ), อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ และความเป็นชายขอบ.
หน้า 81-115. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

ประสิทธิ์ ลีปริชา. 2541. กลุ่มชาติพันธุ์ม้งกับปัญหาเสพติด. สังคมศาสตร์. 11 (กรกฎาคม -
ธันวาคม) : 136-164.

ปรีตตา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล. มปป. ชีวิตชายขอบ ตัวตนกับความหมาย. กรุงเทพฯ: ศูนย์
มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. 2541. วาทกรรมว่าด้วยชาวเขา. สังคมศาสตร์ ปีที่ 11 (กรกฎาคม -
ธันวาคม) หน้า 92-135.

ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. 2546. บทบรรณาธิการ อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ และความเป็นชายขอบ. อัต
ลักษณ์ ชาติพันธุ์ และความเป็นชายขอบ, : 1-26. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
(องค์การมหาชน).

เปาโล แฟร์. 2517. การศึกษาสำหรับผู้ถูกกดขี่. แปลโดย ช. เขียวพุ่มพวง. กรุงเทพฯ: สหพันธ์
นักศึกษาเสรีฯ.

พระราชวรมณี (ประยูรค์ ปยุตโต). 2530. ปรัชญาการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.

พิทยา พิณสาร. 2543. รูปแบบการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชุมชนชาวเขา. วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พิพัฒน์ เฟิงคัม. 2540. สภาพและการบริหารโรงเรียนของโรงเรียนชาวเขาและประชาชนห่างไกล
คมนาคมในควมรับผิดชอบของกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน : ศึกษากรณี
ความเห็นของครูใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พิมล แสงสว่าง. 2536. นโยบายการรวมพวกชาวเขากับเอกลักษณ์ประจำเผ่า : ศึกษาเชิง
วัฒนธรรมการเมือง. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง
การปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พิศวาท สุคนธ์พันธุ์ และปฐมภรณ์ บุษปรัาง . 2541. ปัญหาการประกอบอาชีพของชาวเขาและ
ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย. ชุดโครงการวิจัยประเมินสถานภาพองค์ความรู้เรื่อง
สถานภาพและการดำรงชีวิตของชาวเขาและชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย.

เพ็ญสิริ จีระเดชากุล. 2541. การศึกษาของชาวเขาในประเทศไทย. ชุดโครงการวิจัยประเมิน
สถานภาพองค์ความรู้เรื่อง สถานภาพและการดำรงชีวิตของชาวเขาและชนกลุ่มน้อยใน
ประเทศไทย.

มงคล จันทร์บำรุง และอิฐศักดิ์ ศรีสุข. 2542. การศึกษาและติดตามผลโครงการรวมกันเป็นหนึ่ง
เป็นที่พึงของประชาชน. เชียงใหม่: กรมประชาสัมพันธ์.

มงคล ทองจันทิก. 2531. การศึกษาบทบาทที่คาดหวัง และที่เป็นจริงของครูโครงการศึกษาศูนย์
ศึกษาชุมชนเพื่อชุมชนในเขตภูเขา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร ครู และชาวเขาผู้เรียนใน
เขตภาคเหนือตอนบน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

รัตนาพร เศรษฐกุล และคณะ. 2544. โครงการสิทธิชุมชนชาวเขาในภาคเหนือของประเทศไทย
อดีตและปัจจุบัน. ชุดโครงการสิทธิชุมชนท้องถิ่นจากจารีตประเพณีสู่สถานการณ์
ปัจจุบัน : การศึกษาเพื่อแสวงหาแนวทางนโยบายสิทธิชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทย.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

วิชัย ดันศิริ. 2549. อุดมการณ์ทางการศึกษา: ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมบัติ บุญคำเอื้อง. 2541. การนิยามความหมายของป่า อำนาจและความจริงของใคร?

สังคมศาสตร์. 11 (กรกฎาคม - ธันวาคม) : 166-198.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2527. นโยบายและการจัดการศึกษาสำหรับชาวเขา

ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สุเทพ สุนทรภาสี. 2540. ทฤษฎีสังคมวิทยาร่วมสมัย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุริชัย หวันแก้ว. 2544. กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุริยา รัตนกุล และคณะ. 2542. ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย.

นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุริยา รัตนกุล และสมทรง บุรุษพัฒน์. 2538. สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ : กะเหรี่ยงสะกอ. นครปฐม:

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุริยา รัตนกุล. 2548. ละว้าและลัวะ. รวบรวมบทความทางวิชาการเล่ม 2. หน้า 87-110. กรุงเทพฯ:

สหธรรมิก.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. 2547. แผนที่ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย.

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

อดัม เคล. 2546. การศึกษาเพื่อความเป็นไทย. แปลโดย วิศิษฐ์ วังวิญญู. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:

มูลนิธิเด็ก.

อมรา พงศาพิชญ์. 2532. วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรภา วัชรพรรณ. 2545. ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อปัญหาและอุปสรรคในการจัดสวัสดิการทาง

การศึกษาสำหรับเด็กชาวเขา : ศึกษากรณีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพื้นที่หน่วยพัฒนาและ

สงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และ

แม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. 2545. การศึกษาพรมแดนความรู้ทางประวัติศาสตร์ด้านนิเวศวิทยาและ

สิ่งแวดล้อม. เชียงใหม่: ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อรัญญา ศิริผล. 2546. ฝันกับคนม้ง : พลวัตความหลากหลายและความซับซ้อนแห่งอัตลักษณ์ของ

คนชายขอบ. ใน อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ และความเป็นชายขอบ. กรุงเทพฯ: ศูนย์

มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

อุไรวรรณ แสงศร และคณะ. 2545. ชุมชนชาวเขากับองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาหมู่บ้านในเขตพื้นที่โครงการหลวง. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์.

ไฉวาน อิลลิช. 2543. ที่นี่ไม่มีโรงเรียน. แปลโดย สันต์ สิงห์ภักดีและสันติสุข โสภณศิริ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเด็ก.

ภาษาอังกฤษ

Atkinson, P. (1985). Language, structure and reproduction: An introduction to the sociology of Basil Bernstein. London: Methuen.

Berger, P. and Luckmann, T. (1991). The social construction of reality. London: Penguin.

Bernstein, B. (1975). Class, code and control volume 3 toward a theory of educational transmission. London : Routledge & Kegan Paul

Bernstein, B. (2000). Pedagogy, symbolic control and identity: Theory, research, Critique. London: Tylor & Francis.

Denzin, N.K. (1989). Research act. 3rd ed. New Jercy: Prentice-hall.

Denzin, N.K. (1989). Interpretive interactionism. Newbury Park: Sage.

Foley, D. (1998). On writing reflexive realist narrative. London: Falmer.

Joas, H. (1987). Symbolic Interactionism. Stanford: Stanford University Press.

Littlejohn, S.W. (1992). Theories of human communication. 4th ed. Belmont California: Wadsworth.

Morais, A., ed. (2001). Toward a sociology of pedagogy: The contribution of Basil Bernstein to research. New York: Peter Lang.

Ritzer, G. (2000). Modern sociological theory. 5th ed. McGraw-Hill.

Sadovnik, A.R., Basil Bernstein's Theory of pedagogic practice: A structuralist Approach Sociology of Education. Vol 64. No1, Special issue in Sociology of the Curriculum. (Jan., 1991). 48-63.

ภาคผนวก

1. รายละเอียดของข้อมูลในการค้นหาความหมายของการพัฒนา

1.1 ลำดับเหตุการณ์สำคัญในการพัฒนา

2517-2520 คอมมิวนิสต์ - อำเภอบทวิภาชแห่งการพัฒนา

ระหว่างปี 2510-2518 เป็นช่วงที่ประเทศเผชิญหน้ากับปัญหาคอมมิวนิสต์ และคอมมิวนิสต์เป็นผู้นำความหมายของคำว่า "การพัฒนา" และความทันสมัยเข้ามาในพื้นที่ เรื่องที่มีความสำคัญที่สุดได้แก่ "การศึกษา" โดยนักศึกษาได้ตั้งโรงเรียนขึ้นในหมู่บ้านเฮาะ และมีการสอนหนังสือให้กับชาวไทยภูเขาในช่วงเวลาเย็น การจัดตั้งโรงเรียนของ ผกค. ทำให้ฝ่ายราชการต้องเข้ามาในพื้นที่

ประมาณปี 2518-2520 ภายหลังจากที่การสู้รบระหว่าง ผกค. กับราชการค่อย ๆ จางลงไป และฝ่ายราชการสามารถควบคุมสถานการณ์ในพื้นที่ ได้ จึงได้จัดตั้งโรงเรียนบ้านเฮาะ

2520 -2535 การพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างความเป็นไทย

ปี 2523 มีกิจกรรมการพัฒนาด้านสุขภาพอนามัย โดยกระทรวงสาธารณสุขเริ่มให้บริการการแพทย์แผนปัจจุบัน ซึ่งเริ่มต้นโดยการจัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศมช.) ขึ้นในหมู่บ้าน ทำให้หน่วยงานด้านสาธารณสุขเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่

พร้อมกับการเข้ามาทำงานของสถานีนานามัย ได้มีองค์การระหว่างประเทศได้แก่ องค์การ USAIDS ซึ่งเป็นหน่วยงานแรกที่ได้เข้ามาส่งเสริมการทำการเกษตรในพื้นที่ โดยมาสอนให้ชาวไทยภูเขาปลูกพืชแบบขั้นบันได

ปี 2525 โครงการพัฒนากลุ่มน้ำแม่แจ่มเป็นหน่วยงานในประเทศที่เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาในพื้นที่ ภารกิจหลักของโครงการฯ คือ การดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หน่วยงานดังกล่าวมีกิจกรรมสำคัญคือ การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

องค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้ามามีบทบาทด้านการพัฒนา คือ องค์การแคร์ประเทศไทย (ซึ่งภายหลังได้ดำเนินงานในชื่อมูลนิธิรักษ์ไทย) ทำงานด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์ชาวไทยภูเขาและยกระดับคุณภาพชีวิตชาวไทยภูเขาให้ดีขึ้น

2538 - 2549 การพัฒนาที่มุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจ

ปี 2538 เป็นช่วงที่ชาวไทยภูเขาในพื้นที่ที่มีความนิยมที่จะลงมาทำงานประจำในเมือง ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนรูปแบบวิถีการผลิตจากการผลิตเพื่อยังชีพ มาเป็นแรงงานรับจ้าง

ปี 2542 เป็นปีที่ชาวไทยภูเขาเริ่มหันมาปลูกกะหล่ำปลีเพื่อเป็นรายได้เสริม วิธีการผลิตของชาวไทยภูเขาจึงเริ่มมีการผสมผสานระหว่างการผลิตแบบยังชีพ กับการผลิตเพื่อขาย

ปี 2542 มีการพัฒนาด้านการเมืองที่สำคัญได้แก่ การเกิดขึ้นขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสร้างความตื่นตัวทางการเมืองให้กับชาวไทยภูเขาในพื้นที่มากพอสมควร และปัจจุบันมีชาวไทยภูเขาหลายรายได้ลงเรียนการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อที่จะได้มีวุฒิการศึกษาสำหรับการสมัครเป็นสมาชิก อบต.

ปี 2544 มีเงินกองทุนหมู่บ้านเป็นนวัตกรรมทางการเงินที่เข้าสู่หมู่บ้าน ชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่ได้กู้ยืมเงินไปปลูกกะหล่ำปลี ผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในกรณีของบ้านเฮาะก็คือไม่มีชาวไทยภูเขารายได้ที่ชำระคืนเงินกู้ เช่นเดียวกับบ้านแม่แฮใต้

ปี 2545-2546 เหตุการณ์สำคัญเหตุการณ์หนึ่งในการพัฒนายุคนี้ คือ นโยบายปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ซึ่งได้มีการกวาดล้างการปลูกฝิ่นจนหมดไปจากพื้นที่ปางหินฝน (ซัวคราว)

ในปี 2546-49 มีการพัฒนาด้านกายภาพ การพัฒนาทางกายภาพที่สำคัญ คือการพัฒนาด้านการคมนาคม โดยในช่วงระยะเวลาดังกล่าวมีการตัดถนนเข้าไปในหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตปางหินฝน มีการพัฒนาทางลำลองให้สามารถใช้งานได้ทุกฤดูกาล

เมื่อถนนหนทางสะดวกสบายปัจจุบันชาวไทยภูเขาจึงต้องการมีจักรยานยนต์สำหรับการไปมาหาสู่กัน ปัจจุบันจักรยานยนต์เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของการลงไปทำงานในเมือง เพราะคนที่ลงไปทำงานในเมืองต้องสามารถมีจักรยานยนต์เป็นของตนเอง

2548 มีการใช้ไฟฟ้าพลังแสงอาทิตย์ที่ทางรัฐจัดให้กับทุกครอบครัวภายใต้โครงการไฟฟ้าทุกหลังคาเรือน การมีไฟฟ้าใช้ทำให้ชาวเขามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความสะดวกสบายเพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็ทำให้ชาวเขาต้องขนขวายหาเครื่องใช้ไฟฟ้ามากขึ้น โทรทัศน์เป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ชาวเขาดูจะพอใจ เมื่อมีโทรทัศน์ก็ต้องมี VCD และบ้านไหนที่มีฐานะก็จะเครื่องรับสัญญาณดาวเทียม การได้รับชมโทรทัศน์เป็นเครื่องฝึกภาษาที่สำคัญ ต่อไปการสอนภาษาไทยอาจไม่ใช้หน้าทีของโรงเรียน แต่เด็ก ๆ และชาวไทยภูเขาจะได้เรียนภาษาไทยจากการดูทีวี

1.2 บทบาทของหน่วยงานพัฒนา

ภาครัฐ: ผู้กำกับ และควบคุมการพัฒนา

สถานีอนามัย เป็นหน่วยงานแรก ๆ ที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ และเป็นหน่วยงานที่กล่าวได้ว่ามีความใกล้ชิดกับชาวไทยภูเขามากที่สุด และในมุมมอง ของชาวไทยภูเขา 'หมอ' เป็นหน่วยงานที่ชาวไทยภูเขา รู้สึกเป็นมิตร และเป็นที่พักของตนและญาติมิตรและผู้ เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยจะรู้จักชื่อ และบ้านของชาวไทยภูเขาทุกคนในเขตบริการทำให้มีความใกล้ชิดคุ้นเคยกัน เจ้าหน้าที่ในสถานีอนามัยส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่น สามารถใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร ได้ทำให้เจ้าหน้าที่กับชาวไทยภูเขามีกความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน และพูดกันรู้เรื่องจึงทำให้ชาวไทยภูเขา กับอนามัยมีความสนิทสนมกลมเกลียวกันดี

หน่วยจัดการต้นน้ำปางหินฝน กรมป่าไม้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปัจจุบันสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทในด้านการพัฒนาชัดเจน และทำงานต่อเนื่องในพื้นที่ ตั้งแต่ยุคแรกของการพัฒนา พันธกิจที่สำคัญของหน่วยจัดการต้นน้ำคือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชาวไทยภูเขาในพื้นที่ให้บริการ

หน่วยจัดการต้นน้ำปางหินฝน เป็นหน่วยงานซึ่งมีพื้นที่ให้บริการในพื้นที่ตำบลปางหินฝน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ กิจกรรมการพัฒนาที่สำคัญของหน่วยจัดการต้นน้ำเป็นกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาทางกายภาพเป็นหลัก กิจกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติได้แก่ โครงการปลูกป่า โครงการรณรงค์ลดการใช้ดินไม้ และโครงการจัดทำเหมืองฝายเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน โครงการ/กิจกรรมการพัฒนากลุ่มนี้ทางหน่วยจัดการต้นน้ำเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการ หรือจัดชุดการพัฒนาให้กับประชาชนในพื้นที่ แต่ในอีกทางหนึ่งหน่วยจัดการต้นน้ำได้มีกิจกรรมด้านการสนับสนุนงานพัฒนา โดยให้ประชาชนในพื้นที่ร่วมกันเขียนโครงการพัฒนาด้วยตนเอง แล้วนำเสนอโครงการมายังหน่วยจัดการต้นน้ำ ๆ จะจัดงบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อดำเนินการพัฒนา กิจกรรมการพัฒนาประเภทหลังนี้จัดได้ว่าเป็นกิจกรรมการพัฒนาที่ให้ชุมชนได้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา

นอกจากกิจกรรมด้านการพัฒนาทางกายภาพแล้ว ทางหน่วยจัดการต้นน้ำยังมีกิจกรรมด้านการศึกษาให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้แก่ การให้ความรู้ด้านการปลูกพืช การให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีทั้งการฝึกอบรม และการพาไปศึกษาดูงานนอก

สถานที่ ประเด็นที่น่าสนใจในด้านการพัฒนา และเป็นประเด็นที่ยังคงถกเถียงกัน ในมิติด้านการพัฒนาชาวไทยภูเขาคือเรื่อง "คน (ประชาชน) สามารถอยู่ในป่าได้หรือไม่?" ในการดำเนินงานพัฒนาของหน่วยจัดการต้นน้ำใช้ฐานคิด ว่า "คนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้" ทำให้หน่วยจัดการต้นน้ำยอมรับวัฒนธรรมการทำไร่หมุนเวียนของชาวไทยภูเขาได้ ด้วยฐานคิดดังกล่าวจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้หน่วยจัดการต้นน้ำ กับชาวไทยภูเขาในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และในมุมมองของชาวไทยภูเขานั้น หน่วยจัดการต้นน้ำถือเป็นหน่วยงานที่เป็นมิตรกับประชาชน

อุทยานแห่งชาติแม่โท กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานที่ทำงานด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นพื้นที่ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณป่าสงวนแห่งชาติแม่แจ่ม อันเป็นพื้นที่ ที่เตรียมประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติแม่โท

หลักการของอุทยานแห่งชาติก็คือ "คนไม่สามารถอยู่ในป่าได้" โดยเฉพาะป่าที่เป็นเขตอุทยานแห่งชาติ หลักการดังกล่าวเป็นเงื่อนไขที่มี พบ.อุทยานแห่งชาติรองรับ ทำให้อุทยานแห่งชาติมีความชอบธรรม และมีอำนาจหน้าที่ ที่จะต้องดูแลรักษาป่า และผลักดันให้ชุมชนออกจากป่าที่เป็นเขตอุทยาน ปัญหาการประกาศเขตอุทยานจึงเป็นปัญหาสำคัญต่อความมั่นคงของชาวไทยภูเขาในปัจจุบัน และปัญหาดังกล่าวในอดีตได้ทำให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างชาวกะเหรี่ยงบ้านแม่แฮใต้ กับเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ

ต่อมาภายหลังได้มีการเปลี่ยนตัวหัวหน้าอุทยานคนใหม่ ซึ่งมีความประนีประนอมกับชาวไทยภูเขามากขึ้น และพูดคุย แลกเปลี่ยนกับชาวไทยภูเขาเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ปัญหาระหว่างอุทยานกับประชาชนจึงค่อย ๆ คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น

ประเด็นความขัดแย้งระหว่างอุทยานกับชาวไทยภูเขาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาการทำไร่หมุนเวียนของชาวละว้า และชาวกะเหรี่ยง ซึ่งเป็นแบบแผนการผลิตของชาวไทยภูเขาทั้งสองกลุ่ม แต่อุทยานนิยามสถานการณ์ของการทำไร่หมุนเวียนว่า เป็นการทำไร่เลื่อนลอย มีการโค่นต้นไม้ถางป่า

สถานีพัฒนาเกษตรบนที่สูงตามพระราชดำริคชยอมาพาย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นหน่วยงานภาครัฐที่ตั้งขึ้นมาภายใต้การดูแลของคณะกรรมการประสานงานโครงการพระราชดำริ (กปร.) สำนักนายกรัฐมนตรี ภารกิจหลักของสถานีพัฒนาเกษตรบนที่สูง คือ การส่งเสริม และพัฒนาระบบการทำเกษตรของประชาชนบนพื้นที่สูง ทำแผนงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และที่ดิน เพื่อให้ประชาชนสามารถยกระดับการประกอบอาชีพ และคุณภาพชีวิต องค์ประกอบของสถานีพัฒนาเกษตรบนที่สูง มีหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เช่น กรม

ส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมการพัฒนาชุมชน? ทหาร และหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ
ให้การสนับสนุน

กิจกรรมการพัฒนาที่สำคัญของสถานีฯ ได้แก่ การสาธิตการทำเกษตรสมัยใหม่ การส่งเสริมเทคโนโลยี และการปลูกพืชเมืองหนาว การทำการเกษตรที่เน้นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในปัจจุบันพื้นที่การบริการของสถานีพัฒนาเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่บ้านสาม ตำบลอมพาย อำเภอแม่ลาน้อย และพื้นที่บ้านเซโดซา บ้านแม่แฮใต้ตำบลปางหินฝน

ปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาของโครงการคือ การเข้ามาทำงานเป็นลูกจ้างรายวัน โดยได้รับรายได้คนละประมาณ 120 บาท/วัน การจัดตั้งศูนย์นั้นจึงเป็นการสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับชาวไทยภูเขา กิจกรรมที่สถานีเกษตรพยายามแทรกแซง วิถีชีวิตของชาวไทยภูเขา ได้แก่ วิธีการทำไร่หมุนเวียนของชาวไทยภูเขา โดยทางสถานีพยายามลดพื้นที่การทำไร่หมุนเวียนของชาวไทยภูเขา และพยายามปรับที่ดินให้เป็นดินนามากขึ้น เพื่อที่ชาวไทยภูเขาจะได้ปลูกข้าวนา แทนการทำไร่ แต่ก็ได้ไม่มากนักเนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงชัน สิ่งที่สำคัญที่สุดของการจัดตั้งสถานีเกษตรบนที่สูงฯ คือการยอมรับตัวตนของชาวไทยภูเขาในพื้นที่ดังกล่าวว่ามีอยู่ ซึ่งทำให้ชาวไทยภูเขาที่อยู่อาศัยในบริเวณดังกล่าวมีความมั่นใจในการอยู่ในเขตป่า การจัดตั้งสถานีเกษตรฯ ในทางหนึ่งจึงเป็นการยอมรับการคงอยู่ของชาวไทยภูเขาในพื้นที่ และมีส่วนทำให้ความขัดแย้งระหว่างอุทยานกับชาวไทยภูเขาอ่อนลง

โรงเรียน โดยภาพรวมโรงเรียนในเขตตำบลปางหินฝนมีทั้งหมด 7 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนปางหินฝน โรงเรียนบ้านพุยเหนือ โรงเรียนบ้านดินขาว โรงเรียนบ้านเฮาะวิทยาคม โรงเรียนบ้านแม่ตุม โรงเรียนบ้านแม่แฮใต้ โรงเรียนบ้านแปะ ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา ยกเว้นที่โรงเรียนบ้านปางหินฝนซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสเปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในตอนนี้เป็นการแนะนำตัวผู้แสดงในเวทีการพัฒนา การวิเคราะห์กระบวนการทางการศึกษาจะอธิบายโดยละเอียดในตอนต่อไป บทบาทด้านการพัฒนาของโรงเรียนคือเป็นเครื่องมือของรัฐในการพัฒนาชาวไทยภูเขา โดยใช้การศึกษาเพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมของรัฐให้กับชาวไทยภูเขา โดยมีความมุ่งหวังสำคัญคือให้ชาวไทยภูเขาเป็นพลเมืองไทย และพร้อมรับการพัฒนาตามนโยบายของรัฐบาลต่อไป

องค์ประกอบสำคัญของโรงเรียนคือ คณะครูซึ่งในกรณีศึกษาทั้งสองกรณีนั้นมีความแตกต่างที่สำคัญคือโรงเรียนบ้านเฮาะมีครูที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทั้งสิ้น ในขณะที่โรงเรียนบ้านแม่แฮใต้มีครูที่เป็นคนไทย 3 คน และเป็นคนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงอีก 3 คน ทั้งสามคนเป็นคนบ้านแม่แฮใต้ การเป็นคนท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะในปฏิบัติการด้านการสื่อสาร เพราะ

สามารถสื่อสารด้วยภาษาถิ่นทำให้ครูกับหมู่บ้านเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน แต่ครูที่เป็นคนเมืองซึ่งจะขึ้นมาสอนในช่วงสายวันจันทร์ และกลับลงไปในช่วงสายวันศุกร์ ครูที่เป็นคนเมืองจึงค่อนข้างมีความสัมพันธ์แบบเป็นทางการกับชาวไทยภูเขา และค่อนข้างแยกตัวออกจากชุมชน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวง และการศึกษานอกโรงเรียน (ศศ.ช.) เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นสำหรับหมู่บ้านที่ไม่มีโรงเรียน เพื่อที่เด็ก และผู้ใหญ่จะได้รับความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต โดยหลักการการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวงและการศึกษานอกโรงเรียน (ศศ.ช.) เป็นการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาโดยตรง แต่ในทางปฏิบัติพบว่าในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา ได้แก่ ศศช. บ้านมิดหลง และศศช. บ้านเซโดชานัน การทำงานของศศช. เป็นดังนี้

ครูของศศช. แต่ละศศช. จะมีครูผู้สอน หรือครูประจำการหนึ่งถึงสามคนทำงานเดือนละประมาณ 20 วัน และกลับลงไปในเมืองประมาณ 10 วัน ครูของ ศศช. ทั้งสองเป็นคนเมือง หรือคนพื้นราบ ครูที่ศศช. บ้านมิดหลง จะมาทำงานอย่างสม่ำเสมอ ที่ศศช. เซโดชา ครูเพิ่งย้ายมาประจำแทนครูคนเดิม นักเรียนที่ศศช. มิดหลงมีประมาณ 40 คน ส่วนเด็กนักเรียนที่เหลือผู้ปกครองจะส่งไปเรียนที่โรงเรียนปางหินฝนซึ่งเด็กต้องไปอยู่ประจำที่โรงเรียนแห่งนั้น

ที่ศศช. เซโดชามีนักเรียนประมาณ 60 คน นักเรียนที่ศศช. เซโดชานั้นผู้ปกครองยินดีที่จะให้มาเรียนที่นั่นทั้ง ๆ ที่โรงเรียนบ้านแม่แฮได้ก่อกำเนิดอยู่ห่างออกไปประมาณ สองถึงสามกิโลเมตร การจัดการสอนที่ศศช. เซโดชาครูแบ่งนักเรียนเป็นสามช่วงชั้น และสอนโดยมุ่งให้นักเรียนได้รับความรู้ที่ทัดเทียมกับนักเรียนที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียน

ครูที่ศศช. บ้านมิดหลง เป็นคนหนุ่มผู้มีจิตใจมุ่งมั่นกับการสอน เป็นครูที่มีวิสัยทัศน์ที่น่าสนใจคือมุ่งหวังว่าการสอนชาวละว้า จะทำให้เด็กมีความรู้ที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตประจำวัน พอสมควร และมีความรักในความเป็นชาวละว้า ขณะที่ครูศศช. เซโดชา เป็นครูที่มีประสบการณ์การทำงานบนดอยเป็นระยะเวลาานาน ปัจจุบันครูได้บรรจุเป็นพนักงานของรัฐ แต่ก็ยังต้องห่วงเรื่องการเทียบวุฒิมหาวิทยาลัย

งานในแต่ละวันของศศช. มีดังนี้ในช่วงกลางวันเด็กนักเรียนมาร่วมตัวที่โรงเรียน ครูก็จะสอน หรือจัดกิจกรรมไปตามสาระการเรียนรู้ในหลักสูตร กลางวันจะมีโครงการอาหารกลางวันให้เด็กนักเรียน ตอนเย็นเด็กก็จะยังคงเล่นที่ศศช. ก่อนกลับไปรับประทานอาหารที่บ้าน และอาจกลับมาดูโทรทัศน์ในช่วงค่ำอีกครั้งหนึ่ง การจัดตั้งศศช. โดยหลักการเบื้องต้นเป็นการจัดการศึกษา

สำหรับผู้ใหญ่ แต่เมื่อหมู่บ้านไม่มีโรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่จึงเป็นนักเรียนในวัยเรียนที่ไม่มีโอกาสเข้าโรงเรียนที่หมู่บ้านของตน

นอกจากการจัดการเรียนการสอนใน ศศช. แล้ว ในพื้นที่ปางหินฝนยังมีการจัดการศึกษา นอกโรงเรียนสำหรับผู้ใหญ่ โดยเป็นการสอนในระดับ ม.3 และ ม. 6 โดยจะสอนทุกวันศุกร์ ซึ่งจะมีครูการศึกษาจากโรงเรียนขึ้นมาสอนจากอำเภอแม่แจ่ม การศึกษาผู้ใหญ่ปัจจุบันมีนักเรียนผู้ใหญ่ชาวไทยภูเขาให้ความสนใจมาก เพราะการจะสมัครเป็นสมาชิก อบต.ได้นั้น จะต้องมีความรู้ดีสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ชาวไทยภูเขาที่เตรียมตัวจะสมัครเป็น สอบต. จึงต้องเรียน กศน. เพื่อให้ตนมีคุณสมบัติเพียงพอ

นักเรียนกศน. พูดถึงการเรียนการสอนว่า

“ไม่รู้ว่าจะเรียนวิชาอะไร เหมือนมาประชุมแล้วก็กลับ เวลามีการบ้านก็ให้เมียทำให้”

บทบาทของครูกศน. ในหมู่บ้านจะไม่มีบทบาทความเป็นครูมากนัก แต่จะมีบทบาทคล้ายกับผู้อำนวยความสะดวก และเป็นพี่เลี้ยงเด็ก เด็ก ๆ จะใกล้ชิด และผูกพันกับครู ความเห็นห่างระหว่างเด็กกับครูจะไม่มีเหมือนกับครูในโรงเรียน

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นหน่วยงานพัฒนาที่โดยสาระแล้วก็คือให้ชาวไทยภูเขาเป็นเจ้าของ การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลปัจจุบันเป็นการทำงานของนายกสมัยที่สอง (ระหว่างปี 2549 – 2553) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนปัจจุบันเป็นชาวกะเหรี่ยง (บ้านพุยใต้) รองนายกเป็นชาวละว้า (บ้านเฮาะ) ปลัดอบต. เป็นข้าราชการทหารเก่าแล้วโอนย้ายมาทำงานเป็นพนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

อบต. มีบทบาทในการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการทำงานตามหน้าที่ตามแบบแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยการชี้แนะของปลัดอบต. เป็นสำคัญ นโยบายสำคัญของการมีอบต. ในพื้นที่คือทำให้ชาวไทยภูเขาส่วนหนึ่งที่มีหัวค้อนข้างก้าวหน้าเห็นประโยชน์จากการเป็นสมาชิก อบต. โดยเฉพาะเรื่องรายได้ประจำเดือน เช่นตัวอย่างของบ้านเฮาะในช่วงการเลือกตั้งที่ผ่านมามีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งทั้งสิ้น 9 คน โดยมีจำนวนสอบต. ได้ 2 คน อย่างไรก็ตามก็เกิดการเลือกสอบต. ของชาวไทยภูเขาก็ก็นับเลือกเครือญาติใกล้ชิดกับตนเอง มากกว่าที่จะดูว่า สอบต. จะมีหน้าที่ทำอะไร

ภาคเอกชน: ผู้สนับสนุน

มูลนิธิรักษ์ไทย เป็นองค์กรภาคเอกชนที่ดำเนินงานพัฒนาในพื้นที่มาตั้งแต่การพัฒนาในยุคแรก ซึ่งดำเนินงานภายใต้ชื่อองค์กรแคร้แห่งประเทศไทย องค์กรแคร้ทำงานส่งเสริมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวไทยภูเขา และด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ องค์กรแคร้ถือเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิด และผูกพันกับชาวไทยภูเขาในพื้นที่ ตัวอย่างเช่น วันหนึ่งในสมัยที่การคมนาคมยังไม่สะดวก ในหมู่บ้านยังไม่มีรถยนต์ ชาวไทยภูเขาคนหนึ่งกำลังจะคลอดลูก แต่ไม่สามารถคลอดได้ โชคดีที่วันนั้นรถขององค์กรแคร้เข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่จึงพาสาวท้องแก่รายนั้นไปส่งโรงพยาบาล ชาวไทยภูเขารายนั้นได้บอกกับผู้วิจัยว่า "ถ้าวันนั้นไม่ได้แคร้ เขาก็คงจะตายไปแล้ว"

ปัจจุบันองค์กรแคร้ดำเนินงานภายใต้มูลนิธิรักษ์ไทย โดยเน้นงานด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ และการส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลงานที่ชัดเจนในพื้นที่ปางหินฝน ได้แก่การสร้างเครือข่ายอนุรักษ์ลุ่มน้ำแม่ต๋อม ซึ่งเป็นความพยายามเชื่อมโยงการพัฒนาในระดับลุ่มน้ำเพื่อให้ชาวไทยภูเขาในพื้นที่ได้ร่วมกันดูแลรักษาลุ่มน้ำร่วมกัน

ปัจจุบันงานของมูลนิธิรักษ์ไทยได้เปิดโอกาสให้ชาวไทยภูเขาได้ริเริ่มคิดโครงการพัฒนาด้วยตนเอง และมูลนิธิ มีบทบาทในการสนับสนุนด้านงบประมาณ เทคนิค และการสร้างกระบวนการเรียนรู้ เช่นบ้านแม่แฮใต้ มีโครงการสนับสนุนให้รวมกลุ่มสตรี และให้กลุ่มสตรีได้คิดกิจกรรมการพัฒนาด้วยตนเอง ซึ่งทางกลุ่มสตรีได้ดำเนินโครงการอนุรักษ์ฝ้ายพื้นเมือง เพื่อการทอผ้าเป็นต้น

องค์กรศาสนา หากจะกล่าวถึงองค์กรหรือสถาบันที่เป็น "คนนอก" ที่เข้ามาในชุมชน และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง หรือการพัฒนาชุมชนชาวไทยภูเขาก็คือ องค์กรศาสนา โดยศาสนาที่มีบทบาทสำคัญในพื้นที่ก็คือคริสต์ศาสนา ซึ่งในพื้นที่ได้เริ่มมีการเผยแพร่ศาสนาประมาณปี 2500

ศาสนาคริสต์ในพื้นที่มีทั้งนิกายโรมันคาทอลิก และโปรเตสแตนต์ นิกายโรมันคาทอลิกมีศูนย์กลางอยู่ที่บ้านดินขาว (ซึ่งเดิมเป็นหมู่บ้านสาขาของบ้านเฮาะ) ส่วนนิกายโปรเตสแตนต์มีศูนย์กลางอยู่ที่บ้านแม่แฮใต้

การเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในช่วงเริ่มต้นเน้นที่ชาวกะเหรี่ยงก่อน แล้วจึงค่อย ๆ ขยายมายังชาวละว้า และชาวม้ง ศาสนาคริสต์มีอิทธิพลสำคัญในด้านการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ ด้านความเชื่อของชาวไทยภูเขาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการให้ความหมายแก่โลก เดิมชาวไทยภูเขาทุกเผ่า

มีความเชื่อในอำนาจผี เชื่อว่าผีคุ้มครองโลก และธรรมชาติต่าง ๆ ผีอาจให้คุณให้โทษ เช่น ทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บ เมื่อเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ได้ทำให้เปลี่ยนความเชื่อจากผี ไปเชื่อในพระเจ้า ทำให้ชาวไทยภูเขาที่มีโลกทัศน์เปลี่ยนไป ส่งผลถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผีก็หมดไป และถูกแทนที่ด้วยพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การเกิด การแต่งงาน การตาย การเปลี่ยนศาสนาทำให้ชาวไทยภูเขาได้มีโอกาสพัฒนาได้ยกระดับคุณภาพชีวิต เพราะองค์การทางศาสนาสนับสนุนส่งเสริมให้ชาวไทยภูเขาได้รับโอกาสทางการศึกษา และการฝึกฝนอาชีพ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายชิตชยางค์ ยมาภัย เกิด วันอาทิตย์ ที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2514 สำเร็จการศึกษา รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2535 สำเร็จการศึกษาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาชนบทศึกษา จากมหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2541

ปัจจุบันทำงานตำแหน่งอาจารย์ ประจำสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล